

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA MALISZEWSKI p. POLSCE

(Skarga nr 40887/98)

WYROK

STRASBURG

6 maja 2003 r.

Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez artykuł 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten podlega korekcie wydawniczej przed jego opublikowaniem w ostatecznej wersji

W sprawie Maliszewski p. Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja) zasiadając jako Izba składająca się z następujących sędziów:

Pan Nicolas BRATZA, *Przewodniczący*,

Pani E. PALM,

Pani V. STRĄŻNICKÁ,

Pan M. FISCHBACH,

Pan J. CASADEVALL,

Pan R. MARUSTE,

Pan L. GARLICKI, *sędziowie*,

oraz Pana M. O'BOYLE, *Kanclerz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 8 kwietnia 2003 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 40887/98) wniesionej w dniu 8 grudnia 1997 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie dawnego artykułu 25 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela Rzeczypospolitej Polskiej, Pana Romana Maliszewskiego („skarżący”).

2. Skarżący nie był reprezentowany przed Trybunałem przez pełnomocnika. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika, Pana Krzysztofa Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący zarzucał w szczególności, że nie było poszanowane jego prawo do „rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie”.

4. Skarga została przekazana Trybunałowi w dniu 1 listopada 1998 r., kiedy to wszedł w życie Protokół nr 11 do Konwencji (artykuł 5 § 2 Protokołu nr 11).

5. Skarga została przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału (artykuł 52 § 1 Regulaminu Trybunału). Wewnątrz tej Sekcji ustanowiono Izbę (artykuł 27 § 1 Konwencji), która miała zająć się sprawą zgodnie z artykułem 26 § 1 Regulaminu Trybunału.

6. Dnia 10 lipca 2001 r. Czwarta Sekcja podjęła decyzję o zakomunikowaniu Rządowi skargi dotyczącej długości postępowania. Na podstawie artykułu 29 § 3 Konwencji zdecydowała, że przedmiot skargi zostanie rozpatrzony równocześnie z kryterium dopuszczalności skargi.

7. Dnia 1 listopada 2001 r. Trybunał zmienił skład Sekcji (artykuł 25 § 1). Niniejsza sprawa została przydzielona do nowo utworzonej Sekcji Czwartej (artykuł 52 § 1).

FAKTY

8. Skarżący urodził się w 1958 r. i mieszka w Gliwicach, w Polsce.

9. W grudniu 1989 r. w więzieniu w Nowogardzie, gdzie skarżący z powodu stanu zdrowia psychicznego odbywał karę na oddziale medycznym, wybuchły zamieszki. Skarżący twierdzi, że został pobity przez funkcjonariuszy więziennych, którzy zostali wezwani do stłumienia zamieszek. Następnie, został on przetransportowany do więzienia w Brzegu, gdzie został rzekomo pobity przez funkcjonariusza więziennego.

10. Dnia 14 marca 1991 r. skarżący wniósł przeciwko Skarbowi Państwa do Sadu Wojewódzkiego w Szczecinie pozew o odszkodowanie. Twierdził, że odniósł obrażenia w wyniku pobicia przez funkcjonariuszy więziennych w więzieniu w Nowogardzie.

11. Dnia 20 marca 1991 r. sąd zwolnił skarżącego z opłat sądowych. Dnia 29 marca 1991 r. przyznano mu pełnomocnika z urzędu.

12. Dnia 27 sierpnia 1991 r. sąd przeprowadził rozprawę.

13. Pod koniec 1991 r. sąd na wniosek adwokata skarżącego zawiesił postępowanie uznając, że rozstrzygnięcie sprawy zależało od wyniku postępowania karnego przeciwko funkcjonariuszom więziennym, którzy brali udział w zajściach w Nowogardzie.

14. Nieokreślonego dnia w 1992 r. postępowanie karne zostało zakończone wyrokiem Sądu Rejonowego w Goleniowie.

15. Dnia 14 października 1992 r. adwokat skarżącego zwrócił się do Sądu Wojewódzkiego w Szczecinie o podjęcie zawieszonego postępowania.

16. Dnia 10 lutego 1994 r. sąd rozstrzygający sprawę wyznaczył skarżącemu termin na przedłożenie adresów sześciu świadków, którzy mieli być przesłuchani przez sąd. Dnia 1 marca 1994 r. adwokat skarżącego zwrócił się do sądu o pomoc w ustaleniu adresów świadków.

17. Dnia 24 października 1994 r. Sąd Wojewódzki w Szczecinie podjął zawieszone postępowanie.

18. Dnia 4 stycznia 1995 r. skarżący złożył do sądu skargę na długość postępowania.

19. Dnia 10 stycznia 1995 r. sąd przeprowadził rozprawę. Dwóch świadków nie pojawiło się na rozprawie. Sąd zarządził sporządzenie przez psychiatrę opinii biegłego.

20. Dnia 29 kwietnia 1995 r. skarżący ponownie złożył skargę na długość postępowania.

21. Dnia 16 maja 1995 r. sąd zwrócił się do więzień w Gdańsku, Siedlcach oraz Sztumie o przedłożenie informacji na temat miejsca pobytu trzech świadków wskazanych przez adwokata skarżącego. Ponadto zwrócił się do Sądu Rejonowego w Warszawie, Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim oraz Sądu Rejonowego w Gliwicach o przesłuchanie pewnych świadków.

22. Dnia 2 czerwca 1995 r. Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim poinformował sąd rozpatrujący sprawę, iż nie ma możliwości dostarczenia informacji o miejscach pobytu świadków, ponieważ nie były one mu znane.

23. W międzyczasie, skarżący zmienił miejsce pobytu i przeprowadził się do Gliwic. Dnia 13 maja 1996 r. sąd rozpatrujący sprawę ze względu na nowe miejsce zamieszkania skarżącego zwrócił się do Sądu Rejonowego w Gliwicach o uzyskanie opinii biegłego.

24. Dnia 29 czerwca 1995 r. skarżący został przesłuchany przez sąd rejonowy.

25. Dnia 23 października 1995 r. sąd rozpatrujący sprawę zwrócił się do Sądu Wojewódzkiego w Wyszku¹ o przesłuchanie w drodze pomocy prawnej pewnego świadka. Dnia 17 listopada 1995 r. Sąd Wojewódzki w Wyszku² poinformował sąd prowadzący sprawę, że wskazany świadek nie stawiał się w sądzie.

26. Dnia 1 lutego 1996 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie przesłuchał świadka.

27. Dnia 8 lutego 1996 r. adwokat skarżącego wycofał wniosek dowodowy o przesłuchanie świadków ze względu na trudności w ustaleniu miejsca pobytu świadków.

28. Dnia 26 lutego 1996 r. skarżący skarżył się do sądu na nadmierną długość trwania postępowania.

29. Dnia 9 kwietnia 1996 r. Instytut Medycyny Sądowej Śląskiej Akademii Medycznej poinformował sąd, że nie będzie w stanie przygotować opinii medycznej co do stanu zdrowia skarżącego.

30. Dnia 13 maja 1996 r. sąd rozpatrujący sprawę zwrócił się do Sądu Wojewódzkiego w Gliwicach³ o pomoc prawną w uzyskaniu opinii psychiatrycznej.

31. Dnia 21 listopada 1996 r. biegły w zakresie psychiatrii poinformował sąd, że nie przygotowuje opinii, ponieważ skarżący nie pojawił w dniu wyznaczonym na badanie, pomimo wezwania.

32. Dnia 28 marca 1997 r. skarżący poinformował sąd, że nie został prawidłowo wezwany na badanie psychiatryczne. Dnia 28 maja 1997 r. adwokat skarżącego poinformował sąd, że skarżący nie otrzymał żadnego wezwania na badania psychiatryczne.

33. Dnia 3 czerwca 1997 r. sąd przeprowadził rozprawę.

34. Dnia 17 września 1997 r. nastąpiła zmiana na stanowisku sędziego przewodniczącego.

35. W dniach 19 września i 12 listopada 1997 r. skarżący skarżył się do sądu na nadmierną długość trwania postępowania.

¹ zapewne chodziło o Sąd Rejonowy w Wyszku, ponieważ w tej miejscowości sądu wojewódzkiego nie ma

² ta sama uwaga co w przypisie nr 1

³ zapewne chodziło o Sąd Rejonowy w Gliwicach, ponieważ w tej miejscowości sądu wojewódzkiego nie ma

36. Dnia 18 lutego 1998 r. sąd przeprowadził rozprawę i zarządził sporządzenie opinii przez biegłego psychiatrę.

37. Dnia 28 kwietnia 1998 r. skarżący zgłosił się do Kliniki Psychiatrycznej w Knurowie na badania, ale lekarz, który wyznaczył wizytę był nieobecny. Badanie zostało przeprowadzone w terminie późniejszym. Dnia 8 maja 1998 r. opinia została przedłożona do sądu.

38. Rozprawa wyznaczona na dzień 3 czerwca 1998 r. została odroczone. Dnia 10 czerwca 1998 r. sąd przeprowadził rozprawę.

39. Dnia 7 lipca 1998 r. sąd wydał wyrok i oddalił roszczenie skarżącego. Skarżący odwołał się.

40. Dnia 6 stycznia 1999 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu przeprowadził rozprawę. Dnia 13 lipca 1999 r. utrzymał w mocy wyrok sądu pierwszej instancji. Jak się wydaje skarżący nie wniósł kasacji do Sądu Najwyższego.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

41. Skarżący zarzucał, że długość postępowania była niezgodna z zasadą „rozsądnego terminu” przewidzianą w artykule 6 § 1 Konwencji, który w omawianym zakresie brzmi następująco:

„Przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ..., każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd...”

42. Rząd zakwestionował to stanowisko.

A. Okres podlegający rozpatrzeniu

43. Trybunał zauważa na wstępie, że postępowanie rozpoczęło się dnia 14 marca 1991 r., kiedy skarżący złożył do Sądu Wojewódzkiego w Szczecinie pozew o odszkodowanie. Jednakże, okres podlegający rozpatrzeniu nie rozpoczął się tego dnia, ale dnia 1 maja 1993 r., od kiedy obowiązuje uznanie przez Polskę prawa do składania skarg indywidualnych. Niniejsze postępowanie zakończyło się dnia 13 lipca 1999 r. wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. Wynika stąd, że postępowanie trwało osiem lat i cztery miesiące, z czego jurysdykcji Trybunału *ratione temporis* podlega okres sześciu lat, dwóch miesięcy i dwunastu dni.

44. Trybunał zauważa, że aby ocenić rozsądnosć długości wskazanego okresu, należy wziąć pod uwagę stan, jaki postępowanie osiągnęło w dniu 1 maja 1993 r. (patrz, *Humen p. Polsce* [GC], nr 26614/95, §§ 58-59, z dnia 15 października 1999 r., niepublikowany).

B. Dopuszczalność

45. Trybunał zauważa, że skarga nie jest oczywiście nieuzasadniona w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. Ponadto zauważa, że nie jest niedopuszczalna z jakiegokolwiek innego powodu. Trybunał uznaje więc skargę za dopuszczalną.

C. Przedmiot skargi

1. Stanowisko skarżącego.

46. Skarżący twierdził, że sprawa nie była skomplikowana. Uważał on, że sądy, a w szczególności sąd pierwszej instancji, nie prowadziły jego sprawy z należytą starannością. W tym względzie skarżący krytykował w szczególności sposób, w jaki Sąd Wojewódzki w Szczecinie postępował w celu przesłuchania wskazanych przez niego świadków.

47. Ponadto twierdził on, że nie przyczynił się do długości trwania postępowania. W szczególności, skarżący wskazał, że jeden raz nie pojawił się na badaniu wyznaczonym przez biegłego psychiatrę, ponieważ nie został prawidłowo wezwany.

48. Skarżący utrzymywał też, że oczekiwał, że sąd bez zbędnej zwłoki podejmie po zakończeniu postępowania karnego zawieszone postępowanie. Sąd ten jednakże, pomimo tego, iż wyrok w tym drugim postępowaniu wydany został nieokreślonego dnia w 1992 r., nie zajął się sprawą skarżącego. Minęły prawie dwa lata i dopiero dnia 24 października 1994 r. sąd rozpatrujący sprawę podjął zawieszone postępowanie.

2. Stanowisko Rządu.

49. Rząd twierdził, że sprawa była skomplikowana, jako że wymagała skorzystania z pomocy prawnej w celu przesłuchania świadków wskazanych przez adwokata skarżącego. Rząd podkreślał, że Sąd Wojewódzki w Szczecinie napotkał trudności w ustaleniu ich miejsc pobytu. Ponadto twierdził, że z powodu miejsca zamieszkania skarżącego sąd rozpatrujący sprawę musiał zwrócić się o pomoc prawną w celu przesłuchania skarżącego i uzyskania opinii psychiatrycznej co do stanu jego zdrowia.

50. Rząd utrzymywał, że skarżący przyczynił się do długości trwania postępowania poprzez złożenie wniosku o zawieszenie postępowania. Ponadto, fakt, że skarżący nie pojawił się na badaniu wyznaczonym przez biegłego psychiatrę, spowodował dalsze opóźnienie w postępowaniu.

51. Rząd uważał, że właściwe sądy postępowały z należytą starannością przy rozpatrywaniu sprawy skarżącego. Jednakże, Rząd przyznał, że w postępowaniu wystąpiły dwa okresy budzące wątpliwości w tym względzie. Pierwszy trwał od dnia 27 sierpnia 1991 r. do dnia 10 lutego 1994 r., z czego Rząd jest odpowiedzialny za okres po dniu 1 maja 1993 r. Drugi okres trwał od dnia 1 marca 1994 r. do dnia 8 lutego 1996 r. Rząd utrzymywał, że te opóźnienia były spowodowane przyczynami obiektywnymi.

3. Ocena Trybunału.

52. Trybunał przypomina, że rozsądna długość trwania postępowania musi być oceniona w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności stopnia złożoności sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz wagi postępowania dla skarżącego (patrz, m.in. wyrok *Frydlender p. Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII i wyrok *Humen p. Polsce* [GC] cytowany powyżej, § 60).

53. Trybunał uważa, że pomimo tego, iż sprawa była w pewnym stopniu skomplikowana pod względem proceduralnym z powodu tego, że musiały się nią zajmować różne sądy, nie można powiedzieć, aby ten fakt sam w sobie usprawiedliwiał długość postępowania.

54. Nie ustosunkowując się do problemu, czy pozwane państwo może być uznane za odpowiedzialne za wszelkie opóźnienia w postępowaniu, należy zauważyć, że, jak to zostało przyznane przez Rząd (patrz paragraf 51), w postępowaniu wystąpiły opóźnienia. W szczególności, Trybunał zauważa, że upłynęły dwa lata (prawie jeden i pół roku po dniu 30 kwietnia 1993 r.) pomiędzy datą, kiedy skarżący zwrócił się do sądu o podjęcie postępowania a datą, kiedy sąd rozpatrujący sprawę je podjął. Ponadto, Trybunał zauważa, że nastąpiło ponad ośmiomiesięczne opóźnienie, mianowicie od dnia 3 czerwca 1997 r. do dnia 18 lutego 1998 r., kiedy w sprawie skarżącego nic się nie działo. Trybunał zauważ, że Rząd nie wyjaśnił tych opóźnień.

55. Ponadto Trybunał zauważa, że po dniu 1 maja 1993 r. sąd wojewódzki przeprowadził jedynie 4 rozprawy, które odbyły się w dniach 10 stycznia 1995 r., 3 czerwca 1997 r., 18 lutego 1998 r. i 10 czerwca 1998r.

56. Trybunał stwierdza ponadto, że skarżący uważał, iż zawieszenie postępowania przyczyni się do przyspieszenia rozpatrywania sprawy. Trybunał nie znajduje przyczyny, dla której wykonywanie przez skarżącego jego praw procesowych mogłoby być postrzegane jako obliczone na zwłokę. Nie jest więc przekonany argumentami Rządu, że skarżący przyczynił się do długości trwania postępowania.

57. W konsekwencji, biorąc pod uwagę okoliczności sprawy i ogólną długość trwania postępowania, Trybunał uważa, że wymóg „rozsądnego terminu” zawarty w artykule 6 § 1 Konwencji nie został zachowany w niniejszej sprawie. Dlatego też doszło do naruszenia tego postanowienia.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

A. Dopuszczalność

58. Skarżący podnosił ponadto na podstawie artykułu 3 Konwencji, że w grudniu 1989 r. został zaatakowany przez funkcjonariuszy więziennych.

Artykuł 3 brzmi następująco:

"Nikt nie powinien być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu."

59. Trybunał przypomina, że skarga dotyczy faktów, które miały miejsce przed dniem 1 maja 1993 r., kiedy to weszła w życie deklaracja Polski o uznaniu prawa do skargi indywidualnej.

60. Dlatego też, skarga w tej części jest niedopuszczalna jako niezgodna *ratione temporis* z postanowieniami Konwencji w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji i musi być odrzucona zgodnie z artykułem 35 § 4.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

61. Zgodnie z artykułem 41 Konwencji:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

62. Skarżący domagał się ogólnej kwoty 50.000 euro jako odszkodowanie za szkodę niematerialną, w postaci cierpienia i frustracji spowodowanych nadmiernym przedłużaniem się postępowania w jego sprawie.

63. Rząd uważał, że żądana kwota była nadmierna. Zwrócił się do Trybunału o stwierdzenie, że samo uznanie naruszenia w tej sprawie stanowiłoby wystarczające zadośćuczynienie. W przeciwnym przypadku, Rząd zwrócił się do Trybunału o przyznanie zadośćuczynienia na podstawie

dotychczasowego orzecznictwa w podobnych sprawach i z uwzględnieniem krajowych warunków ekonomicznych.

64. Trybunał przyznaje, że skarżący doznał z pewnością szkód niematerialnych, w postaci stresu i frustracji spowodowanych nadmiernym przedłużaniem się postępowania w jego sprawie, które to szkody nie mogą być naprawione przez samo orzeczenie naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy oraz dokonując oceny na zasadzie słuszności Trybunał przyznaje skarżącemu z tego tytułu kwotę 4.000 euro.

B. Koszty i wydatki

65. Skarżący nie domagał się zwrotu żadnych kosztów i wydatków poniesionych w związku z postępowaniem przed Trybunałem.

C. Odsetki z tytułu niewypłacenia zadośćuczynienia

66. Trybunał uważa, że odsetki z tytułu nie wypłacenia zadośćuczynienia powinny być ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe (patrz *Christine Goodwin p. Wielkiej Brytanii* [GC], nr 28957/97, § 124, będzie opublikowany w ECHR 2002-...).

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę za dopuszczalną w zakresie zarzutu na podstawie artykułu 6 § 1 odnoszącego się do nadmiernej długości trwania postępowania;
2. *Uznaje* skargę w pozostałej części za niedopuszczalną;
3. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji;
4. *Uznaje*, że
 - (a) pozwane Państwo ma wypłacić skarżącemu, z tytułu szkód niematerialnych, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, 4.000 euro (cztery tysiące euro), które będą przeliczone na walutę polską według kursu z dnia realizacji wyroku;
 - (b) zwykłe odsetki według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe będą płatne od tej sumy od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty;
5. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącego dotyczącego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 6 maja 2003 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i s3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz Sekcji

Nicolas BRATZA
Przewodniczący